

habilitált cím odaitélését, amit Csapó Csaba azóta el is nyert.

Az igen érdekes és színvonalas előadások alapján csak remélni lehet, hogy Csapó Csaba a továbbiakban is hű marad az eddigi munkásságából megismert erényekhez. Ha a komplex megközelítés, az interdiszciplináris szemlé-

let a történeti alaposággal és az újszerű, bátor kérdésfeltevésekkel kiegészülve továbbra is jellemzi majd Csapó Csaba írásait, a jogtörténet iránt érdeklődők is ott lesznek olvasói között.

ifj. Bertényi Iván

Beke-Martos Judit PhD-disszertációjának nyilvános vitája

Beke-Martos Judit *Állami legitimációs eljárások és államfői jogkör 1867–1918 között* című PhD-értekezésének nyilvános vitájára 2011. május 12-én került sor Budapesten, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának Kari Tanácstermében. A bíráló bizottság elnöke Kukorelli István egyetemi tanár, tagjai Stipta István egyetemi tanár és Babják Ildikó egyetemi docens voltak. Az opponensi feladatot Balogh Elemér és Kajtár István egyetemi tanárok teljesítették. A vitán az érdeklődők mellett jelen volt a jelölt témavezetője, Mezey Barna egyetemi tanár is.

A nyilvános vita – a szabályzatnak megfelelően – a jelölt életrajzának ismertetésével kezdődött. Beke-Martos Judit, bár még csak pályája kezdetén jár, igen sokrétű tudományos eredményekkel büszkélkedhet, s hazai, illetve nemzetközi tudományos konferenciák, kulturális rendezvények szervezésében is több alkalommal vállalt vezető szerepet.

A szerző téziseinek bemutatását az általa kítűzött célok ismertetésével kezdte. A kutatás elsősorban annak vizsgálatára irányult, hogy miképpen válik az államfői jogosulttá az államfői jogkörök gyakorlására. Ennek keretében a szerző elemezte és összehasonlította a dualizmus korabeli magyarországi királykoronázásokat, illetve az e korszakban lezajlott amerikai elnöki beiktatások ünnepeit. Tekintettel arra, hogy egy monarchikus és egy republikánus államforma összehasonlításáról van szó, a kutatás eredményeként elsősorban jelentős különbségeket várhattunk. Talán meglepő módon azonban az eltérések mellett a szerző számtalan hasonlóságra is fényt derített.

A tárgyalt korszakban ugyan csak két magyar királykoronázásra került sor, a dolgozat a ceremónia szabályainak vizsgálata kapcsán egészen az Árpád-kori koronázásokig nyúlik vissza, bemutatva az e téren megfigyelhető fejlődést. Az 1867-es, illetve az 1916-os koronázást pedig a legapróbb részletekbe menően ismerteti a szerző. Hasonlóképpen bemutatja a dolgozat az amerikai elnökök inaugurációjának fejlődéstörténeti alapjait (a tudományos igényességre való törekvés és a csekély számú magyar forrás

okán a magyar processzusnál is részletesebben). Alapossabb elemzésre itt is a vizsgált időszakban, azaz az 1867 és 1918 között történt beiktatások kerültek. A szerző – az amerikai területen bekövetkezett változások demonstrálása céljából – előadásában kiemelte a különbséget az első elnök, George Washington és a jelenlegi, negyvennegyedik elnök, Barack Obama elnökségének kezdetét jelentő ceremónia napirendjei kapcsán; míg az előbbinél mindössze öt programpont volt, addig az utóbbinál már egy több napon át tartó ünnepsorozatról beszélhetünk.

Az amerikai beiktatási ceremónia jogszabályi hátterére rendkívül csekély, így annak fejlődéstörténete a szerző véleménye szerint részletesebb bemutatást igényelt. Az Alkotmány rögzíti ugyan az államfői eskü szövegét, de további iránymutatást a hivatalba helyezésre nem ad. A magyar királykoronázások számos eleme is hagyomány útján alakult ki, de az egyházi szertartás alapját képező írott szertartásrend, az ordó több szempontból is pontos keretet adott az eseménynek. A magyarországi koronázások jogszabályi háttere is szegényes, de az 1687-es, 1723-as és 1790-es törvényeken keresztül jól követhető.

A két vizsgált hatalomátviteli eljárás szisztematikusan összehasonlító elemzését követően a dolgozat foglalkozik a vizsgált területek államfői jogkörével, a hatalomlegitimációval és a szimbólumok, ceremóniák, rituálék, szertartások egyes kérdéseivel. Konklúziójában a szerző két fogalom, a formális és a ceremóniális legitimitáció elhatárolását látja szükségesnek. Előbbi az államfői posztra való jogosultság megállapítását jelenti, amelyet az Egyesült Államokban az elektori szavazatok összeszámllálása után a szenátus elnöke végez el, míg az Osztrák–Magyar Monarchiában a magyar trón tekintetében az Országgyűlés állapította meg és iktatta törvénybe a vizsgált időszakban. A ceremóniális legitimitáción belül is meg kell különböztetni a közjogi relevanciával bíró, illetve azzal nem bíró elemeket – előbbiek azok, amelyek elengedhetetlenek az államfői jogkörök teljességének átszállásához, utóbbiak pedig hagyománytiszteletből vagy egyéb okokból maradtak fenn. A PhD-disszertáció alapvető kérdésfeltevésére tehát, hogy mely aktusok kapcsán válik teljessé az államfői jogkör, a szerző a következő választ adja: az államfői hatalom megszerzésének feltételét a formális legitimitáció és a közjogi relevanciával bíró ceremóniális legitimitációs elemek együttesen képezik.

Balogh Elemér opponenciájában a dolgozat témaválasztásának merészségét, újszerűségét emelte ki, amit egy

pályája kezdetén álló kutatótól elvárhatónak talált. Emellett fontosnak tartotta megemlíteni, hogy nem csupán a téma, hanem maga a dolgozat is izgalmas, érdekes. Az opponens hangsúlyozta a dolgozat megírását megelőző kutatómunka alaposságát, felhívta a figyelmet a feldolgozott források nagy számára és a dolgozatban rejlő hatalmas tényanyagra. Köszönetet mondott a szerzőnek azért, hogy figyelembe vette a munkahelyi vita alkalmával elmondott valamennyi észrevételét, valamint bátorította a munka további folytatására, illetve a határozottabb egyéni állásfoglalásra, a több személyes megállapítás megfogalmazására. Az opponens javasolta a jelölt számára a PhD-fokozat odaítélését.

Kajtár István opponenciájában elmondta, hogy a dolgozat kérdésfeltevése, miszerint hogyan is válik az államfő államfővé, igencsak fontos problémakört jelöl, amelyet a disszertáció mindvégig követhetően, logikus módon közelít meg. A dolgozat szerkezetileg arányos, és informatív volta a vizsgált kérdés aprólékos feldolgozásának köszönhetően kétségbevonhatatlan. A szerző által alkalmazott összehasonlító módszer az opponens véleménye szerint következetes, átgondolt. Kérdésként vetette fel, hogy a doktorjelölt elegendőnek tekinti-e a két magyarországi koronázásból történő általánosítást; valamint hangzott azon véleményének, hogy érdekes lett volna az osztrák császárok koronázásának bemutatása is. Dicséretesnek tekintette továbbá, hogy a szerző otthonosan mozog a jogi kultúrtörténetben is, annak fogalmait pontosan, precízen használja. Kajtár István is további kutatásra biztatta a jelöltet, mondván, az egyébként kiváló munka egyéb országok vizsgálatával is kiegészíthető lenne. Ezt követően javasolta a PhD-fokozat odaítélését.

A jelölti viszontválasz előtt a témavezető, Mezey Barna szólalt fel, aki elmondta, hogy a téma összehasonlító

jellegű kialakításában nagy szerepet játszott a szerző külföldi kutatómunkája. Véleménye szerint a korábbi, az angol monarchikus modellt az amerikaival vagy az angolt a magyarral párhuzamba állító munkákhoz képest ennek a dolgozatnak éppen abban áll az újszerűsége, hogy elméleti konstrukciót épít fel egy monarchikus és egy republikánus államberendezkedés, illetve (más szemszögből nézve) egy kelet-közép-európai és egy észak-amerikai állam összehasonlítására. A különbségek mellett található számtalan hasonlóság pedig a kutatás különösen érdekes eredménye, amely szintén nem elhanyagolható.

A szerző viszontválaszában megköszönte a bírálók dicsérő szavait, különösen azt, hogy nyitottak voltak az újszerű kérdésfeltevés vizsgálatára. Ezt követően az Osztrák Császársággal kapcsolatosan a bizottság által megfogalmazott kérdésre adott választ, megjegyezve, hogy a csekély számú magyar nyelvű forrás és az Osztrák Császárság történetének, ceremóniáinak részletesebb bemutatása meglehetősen komplex feladat, ami a dolgozatba részben terjedelmi korlátokból nem kerülhetett be. A kérdést azonban rendkívül érdekesnek és mindenképpen mélyebb vizsgálatra érdemesnek tartotta, amelyre jövőbeli kutatómunkája során időt kíván szakítani.

További kérdések hiányában a bizottság rövid tanácskozásra vonult vissza, melynek eredményét nyilvánosan hirdették ki: a jelölt az elérhető 25 pontból 25-öt szerzett meg, azaz a bizottság *summa cum laude* minősítéssel javasolta a Kari, illetve az Egyetemi Doktori Tanácsnak, hogy ítélje oda Beke-Martos Juditnak a PhD-fokozatot. Sok szeretettel gratulálunk a jelöltnek és konzulensének a kitartó és komoly munkához, illetve a szép eredményhez!

Képpessy Imre

Vitkó Andrea PhD-értézésének vitája

Vitkó Andrea, a pozsonyi Páneurópai Főiskola Jogi Kara Jogelméleti és Állam- és Jogtörténeti Intézetének munkatársa 2011. március 23-án védte meg PhD-disszertációját a Páneurópai Főiskola Jogi Karán, Pozsonyban. A doktorjelölt dolgozata a *Magyarországi parlamentarizmus 1867–1918 között* címet viseli. A bíráló bizottság elnöke Lubor Cibulka tanszékvezető egyetemi tanár volt. A három opponens közül Ladislav Vojáček egyetemi tanár képviselte a csehországi, Peter Mosný egyetemi tanár a szlovákiai, míg Mezey Barna egyetemi tanár a hazai jogtörténet-tudományt. A védésen az ér-

deklődők mellett jelen volt a szerző témavezetője, Jozef Klimko egyetemi tanár.

Vitkó Andrea dolgozatában a parlamentarizmus gyökereit és fejlődését vizsgálta, illetve arra kereste a választ, hogy milyen mértékben volt lehetséges e kormányforma kiteljesedése azon a történelmi Magyarországon, amelynek fejlődése, politikai és társadalmi közege alapvetően különbözött Angliától, ahol az megszületett. (Fontos, ugyanakkor érzékletes különbségként utalt ennek kapcsán arra a tényre, hogy míg Angliában a király és a parlament együttműködése természetes dolognak számított, addig Magyarországon e két hatalmi tényező viszonya ritkán volt súrlódásuktól mentes.) Kiemelendőnek vélte a fenti kérdés vizsgálata során az 1848-as forradalom és az áprilisi törvények szerepét, amelyek – amellet, hogy lerakták a polgári állam alapjait – újragondolták a törvényhozó és végrehajtó hatalom viszonyát is. A következő fontos lépéseket az 1867-es kiegyezés jelentette, amelynek kö-